ప్రత్యామ్నాయం

శివరాత్రి వెళ్లిన నాలుగోరోజు.

ఫాల్గుణ మాసపు నెలపొడుపు పశ్చిమాకాశంలో పొడగట్టి మాయమైంది. పగలు ముదిరిన ఎండ పల్చబడి సాయంకాలానికి ఏరంగో తెలీని జాజరజాజర మేఘాలలుముకుని నేలైనా తడవని సన్నని చినుకులు పడి ఆగిపోయాయి. చిరుగాలుల్తో వాతావరణం చల్లబడి ఊరిచివరి రావిచెట్టు ఆనందంగా కొమ్మారెమ్మల్ని వీవనలు చేసి విసరసాగింది.

చెట్టుపైన గూళ్లుకట్టుకున్న పక్షులు, చెట్టుకింద గూళ్లులేని మనుషులు. గిన్నే చెంబూ, పిల్లాజెల్లా, కోడీకుక్కా అన్నిటితో కూడిన సంసారాలు ఆరుబయట. కొమ్మకొకరు చొప్పున పది సంసారాలు విడిది చేసాయారోజా చెట్టుకింద.

"మాయయ్య నాకు సిద్దయ్యని పేరెందుకెట్నాడో తెల్సా" మా యూరసలు కాలవలాకుల కింద గనపోరం. మాతాత ముత్తాతల కాణ్నుంచి మాదదేవూరు. సక్కంగా ఒక గుడిసీ గూడా ఉండీది. ఒక పాలేవైందంటే నీను కడుపులో ఉన్నప్పుడు పడవట్నించి మాయూరికొక కాసాయిగుడ్డల సాదువొచ్చేడంట. ఆ బాబు పొగటేల మూడిళ్లు తిరిగి మూడు గుప్పిళ్లు అన్నవెట్టించుకొని తినేసి రామాక్రిష్నా అనుకుంటా ఇలాటి సెట్టుకింద కటికినేలమీద నిద్రసేసీవోడంట. పొద్దుగూకీయేళ లేసి సెరువులో మూడు మునకలేసి తానవాడి వొళ్లంతా ఈబూది గీరలడ్డంగా గీసుకుని తంబుర్ర మీటుకుంటా అడుగులో అడుగేసుకుంటా నడిసీవోడంట. ఎక్కడికీ...? ఊరిమద్దిలో సింతసెట్టుకింద గట్టుమీదకి. ఒక మాటామంతీ ఏవీలేదు. ఉత్తినే తంబుర్ర తీగిటుం...టుం... అంతే. అప్పుడాణ్ణి సూసినోళ్లు సాచ్చాత్తు సెరువుగట్టుకాడి గుళ్లోంచి శివుడే లేసి నడిసొచ్చేత్తన్నాడనుకునీ వోరంట" సారా పేకెట్టు అందుకుని పళ్లతో తుంచి సత్తుగ్లాసులోకి వొంపుతున్నాడు సిద్దయ్య. అప్పటికది రెండోది.

"ఏటి శివుడే... పొగలంతా సెట్టుకింద మునగదీసుకుని తొంగున్నావోణ్ణి శివుడని ఎలాగనేసుకునీవోర్రా మీవూరోళ్లు? ఆళ్లకి బుర్రాగట్టా ఏవీ లేదేటి" అన్నాడు సామి.

"చెన్ నోర్మూయ్యెహె, సిద్దయ్యగారికి ఆపేరెలాగొచ్చిందో సెప్తుంటే మజ్జిలో అడ్డుపుల్లలాగ. ఆరికి కోపవొత్తే ఇంక సెప్పకుండా ఆపేత్తారంతే" అన్నాడు అప్పిగాడు.

తనని 'గారు' అంటున్నందుకు, తన గురించి అంత బాగా చెప్పినందుకూ మెచ్చుకోలుగా అప్పిగాణ్ణి చూసి తలపంకించేడు సిద్దయ్య. సారాపేకెట్టు అడుగున కొన్ని చుక్కలుంచి దాన్ని అప్పిగాడికిచ్చేసేడు. వాడు అత్తారబతంగా దాన్నందుకున్నాడు.

"ఓసోస్, నాకు ఈ సామి పేరెందుకొచ్చిందో మూడు ముక్కల్లో సెప్పేత్తానినుకో - పదేళ్ల కిందటెప్పుడో ఒకబాబు అయ్యప్ప కొండకెళ్లొచ్చేసినాక ఆనల్లబట్టలు నాకిచ్చేసేడు. అది మొదలు ఏటికేడాదీ నీను అయ్యప్పకాడికెల్తన్నానసే అడుక్కుంటన్నాను. ఈ నల్లబట్ట లేసుకున్న కాణ్ణించి అందరూ నన్ను సామి సామి అనే పిలుత్తున్నారు. ఇంకేటి, అయిపోయె" అన్నాడు సామి.

"ఏడిసేవులే ఎదవా, నీలాటి ముక్కిసోడికత ఇలాగే ఉంటాది మూడుముక్కల్లో. సెప్తే మన సిద్దయ్యగారు సెప్పాల, మనం ఇనాల" అన్నాడు అప్పిగాడు. "సెప్పండి గురూగారూ" అన్నాడు సిద్దయ్యకేసి తిరిగి.

సిద్దయ్య చేతిలో ఉన్న సారాపేకెట్లు చూస్తుంటే అప్పిగాడికి భయంతోబాటు భక్తి పొంగి పొరలుతోంది. అవసరంతో బాటు ఆనందం వెల్లువౌతోంది.

సిద్దయ్య, పక్కనున్న కోతిని దగ్గరకి లాక్కుని దాని వీపు నిమిరేడు. జోలెలోంచి పకోడీల పొట్లం తీసి విప్పి దానికో పకోడీ అందించేడు.

అప్పిగాడు ఎలర్టైపోయి "సిద్దయ్య గారో ఈకోతి..."

"తప్పు తప్పు, అనుమంతు"

"అదేనండి, మన అనుమంతు సేలా బాగా ఆటకడతందండి. దీన్నెక్కడ సంపాదించేరండి?"

"అబ్బో అదా, అది శానా పెద్దకత. ఈ అనుమంతు ఇక్కడోడు కాడు. ఓ పాలినేను ఇసాపట్నం నించి దొంగల బండెక్కి అలాగలాగ సీకాకోళం దాటి ఎలిపోయేను. ఎల్లగా ఎల్లగా మన బాసకాని ఊళ్లో దిగడిపోయేను.

అక్కడ ఆళ్లూ ఈళ్లూ అనుకోటాన్ని బట్టి పూరీలో మొండి జగ్గప్ప తీర్తం మాబాగా జరుగుతాదని అర్దవైంది. అలాటి కాడే కదా మనకి పదిరూపాయలొచ్చేది! అప్పుడికి నాకాడ ముసిలికోతొకటి ఉండీది. దాన్నట్టుకుని కుంతదూరం నడిసి, కుంతదూరం బస్సెక్కి ఎలిపోయేను. ఓరి బాబో, అదేం జనవో అదేం లోకవో, ఇసకేత్తే రాలకుండా ఎక్కడెక్కణ్నించీ వొచ్చేసేరు. ఏదో పదోపరకో సంపాదించుకుందారని నీను సూత్తుంటే ఆతొక్కిసలాట్లో నాకోతి జెనం కాళ్లకిందడిపోయి సచ్చిపోయింది. కోతిలేకుండా మనకెవడు దర్మం సేత్తాడు?

సిత్రంగానొరే, అక్కడకూడు దొరకటం మాలావు కట్టం. అక్కడ దేవుడికే బండిపూటీల దుడ్డుకూడు ఆరగింపెట్టి బైటికి తెచ్చి అమ్ముతారు. ఇంక అడుక్కునీవోళ్లకి కూడేవెడతారు? ఇదేట్రా బగమంతుడా పొట్టట్టుకుని కూటి కోసం ఇంతదూరవొత్తే ఇంతపని సేసేసేవు అని నాలోనేనే ఏడ్సుకుంటా మతిలేనోళ్లాగ అలాగలాగ దొరికిం దారట్టుకుని ఎలిపోయేను. ఎక్కడన్నా ఏతల్లన్నా జాలిపడి ఒక ముద్ద ఎడితే తింటం మళ్లీ ఎలిపోటం" ఆగి, సత్తుగ్లాసెత్తి గొంతు తడుపుకొన్నాడు సిద్దయ్య.

ఈసారి పరికించి చూస్తే ఇంకొందరొచ్చి సిద్దయ్య ముందు కూర్చుని వింటున్నారు. సిద్దయ్యకి ఎక్కళ్లేని హుషారు వొచ్చేసింది.

ఇంకో పకోడీ తీసి అనుమంతు నోట్లో పెట్టేడు.

"అలాగ ఎల్లెల్లి, ఆ దేశానికి అదే పెద్దూరు, అంటే మనకి అయిద్రాబాదు లాగన్నమాట – అక్కడికెలిపోయేను. ఆ వూరి పేరేటో నోట్లో ఆడతంది గాని... రాటంలేదు... ఆ... ఏదో ఏస్పర్ అనుంటాది. ఆ వూళ్లో ఈస్పరుడికి ఎన్ని గుళ్లున్నాయో మనం లెక్కెట్టలేం, అన్నుంటాయి. అయ్యిందా, నాకో కోతినిప్పించు తండ్రీ అని ఆసామికో దణ్ణవెట్టుకుని అలాగ పిచ్చోళ్లాగ ఆవూరుబైట కొండలకేసి ఎలిపోయేను. సెప్తే నమ్మరు గాని మీకపద్దం నాకు నిజవ్వాని. అక్కడున్నాయొరే కోతులూ.... జగ్గప్ప తీర్తంలో జనవన్నున్నాయి. అక్కడ నేలగానీ కోతుల్ని ఈనేత్తందా అని అనుమానవొచ్చింది నాకు. మొగ కోతులు, ఆడ కోతులు, సంటిపిల్లల్ని పొట్టకానించుకుని, ఎడపిల్లల్ని ఈపు మీదెక్కించుకుని మనుసులంటే బయ్యం లేకుండా మనుసుల మద్దిన తిరుగుతున్నాయి. అక్కడ కొండలమీద ఎప్పుడో సెక్కిన గుయ్యారాలున్నాయి. ఆటిని సూడ్డానికొచ్చే జెనం ఉత్తిసేతుల్తో రాకూడదు. గిద్దడో సోలడో ఏపిన ఏరుసెలక్కాయలు కొనుక్కురావాల. అక్కడికి దూరంగా పెద్దపెద్ద బస్తాలేసుకుని అమ్ముతుంటార్లే, అయ్యి. ఆ కోతులేం జేత్తాయీ, ఆటంతటికయ్యే మనిసిమీదకి ఎగబాకి ఆ పొట్లం లాక్కుంటాయి. ఒక కోతొచ్చిందంటే రెండో కోతి రాదు. అంతకట్టుబడి. అక్కడ ఏరుసెలక్కాయల పొట్టులో మనకాళ్లు మోకాలి బంటికి కూరుకుపోతాయి. అక్కడన్ని కోతుల్ని సూసి నాప్రేణం లేసొచ్చేసిందనుకోండి. ఒకటా రెండా, వోరం రోజులక్కడే ఉండిపోయి ఇదిగో ఈ అనుమంతుని – అప్పుడికిది తల్లి కాడ ఎడపిల్ల – మాలింజేసుకున్నాను. ఎవళ్లూ సూడకుండా, దీని తల్లికి కూడా తెలకుండా రాత్రేళప్పుడు దీన్నెత్తుకొచ్చేసేను" అని ముగించి ఒక పకోడీ నోట్లో వేసుకున్నాడు.

"కథ పక్కకి మల్లిపోయిందండే సిద్దయ్య గారో, మీపేరు మాట మరిసిపోయి అనుమంతు కతలోకెల్లిపోయేరు" అన్నాడు సామి. అందరూ కలిసి వెలిగించుకున్న ఇలాయిబుడ్డి మంట

గాలి ఎటువీస్తే అటు వొరుగుతోంది. ఆరోజుకి నూకలు సంపాదించుకున్నవాళ్లు మూడురాళ్లపొయ్యి కింద చితుకులమంట చేసి గంజి కాసుకుంటున్నారు. కొన్ని పొయ్యిలమీద సంతలో అడుక్కుతెచ్చుకున్న వంకాయ్ దొంకాయ్, పచ్చిచేప ఎండుపరిగ అన్నీ కలిసిన కలగూరలు ఉడుకుతున్నాయ్.

"దారంటే మాటామంతీ లేని సాదువుకి సింతసెట్టుకింద కొచ్చీతలికి ఏం పూనకవొచ్చీదో తెల్దు, బెమ్మంగారు, ఎవురు? మన ఈరబ్రెమ్మంగారి సెరిత్ర, కాలగ్నేనం అన్నీ కళ్లుమూసుకుని పాటలు పాటలు కింద, మాటలు మాటలు కింద సెప్పేసీవోడంట" ఆగి మరోరెండు గుటకలేసాడు సిద్దయ్య. "ఆ... పాటలు పాటలు కింద మాటలు మాటలు కింద బ్రెమ్మంగారి సెరిత్రసెప్తుంటే ఊరు ఊరంతా సేతిలో ఉన్న పన్లన్నీ ఒగ్గీసుకొచ్చీసి సెట్టుకింద కూకుండిపోయీ వోరంట. ఆడోళ్లు మట్టుకి ఆడోళ్లు వొంటాగింటా పొయ్యాగియ్యా వొదిలేసి వొచ్చి కూకుండిపోడవే".

ఆడోళ్ల ప్రస్తావన రాగానే అందరూ కిసుక్కుమని నవ్వేరు. మన పాముల నారిగాడు బూరా ఊత్తుంటే పావెలాగ తల ఊగించుకుంటా నిలబడి పోతాదో అలాగై పోయీవోరంట. అలాగ నెర్రోజులు కత సాగదీసి సాగదీసి ఇవరంగా సెప్పి సెప్పి ఒకరోజు తెల్లారీతలికి మాయవైపోయేడంట సాదువు'.

"ఏటీ... మాయవైపోటవే?" నోరెల్లబెట్టాడు అప్పిగాడు.

"అదేలేరా, మాయవైపోటవంటే మరేంనేదు, ఎవ్వరితో సెప్పాపెట్టకుండా ఎక్కడికో ఎలిపోయేడు. అంతేనేటి, ఆ యాల్టినించే ఊళ్లో పెద్దమోతుబరి కూతురు అంపడకుండా పోయింది" ఆగేడు సిద్దయ్య.

"ఏటి, లేసెలిపోయేరేటి ఇద్దరూని?" అన్నాడు సామి.

"ఛీ, కళ్లుపోతాయెదవా, లెంపలేసుకో, ఆ సాములోరు ఎల్లిపోయిన రేత్రి ఆయమ్మ కేటైందో, మాయోమంత్రవో కనికట్టో ఎవ్వలికీ తెల్లేదు. నిద్దట్లోంచి లేసి ఆయన గారి అడుగుజాడలమ్మటే నడిసెల్లిపోయిందంట".

"అదే ఇది మరి"

చొక్కాజేబులోంచి నలిగిపోయిన చుట్టముక్క తీసి నోట్లో పెట్టుకున్నాడు సిద్దయ్య. అప్పిగాడు ఒక్క అంగలో గెంతి పక్కనే పొయ్యిలో వెలుగుతున్న కట్టెపేడొకటి తెచ్చి భయభక్తుల్తో చుట్ట ముట్టించేడు.

సిద్దయ్య రెండు గుక్కలు పీల్చి పొగవదిలేడు.

"అది సరేగాని, కతంతా అయిపోయింది. సిద్దయ్య కాపేరెవరెట్టేరో ఎందుకెట్టేరో అర్దవయ్యిందేటి?" అన్నాడు సామి.

పొయ్యిమీంచి అన్నం కుండ దించుతున్న సిద్దయ్య పెళ్లాం ఈరి కిసుక్కుమని నవ్వింది. అందరూ అసంకల్పితంగా అటు తిరిగి చూసేరు.

"ఏటా ఎదవనవ్వు, నోరుముయ్యి" అని తన మగతనపు ధాష్టీకం చూపించేడు సిద్దయ్య.

"ఏటెహె, ఎదవ కంగారు? సిద్దయ్య గారు మొదలెట్టేక సెప్ప కుండా వొదిలేత్తారేటి?" అని సామిని కసిరేడు అప్పిగాడు.

తనమీద ఉన్న అందరి ఏకాగ్రతను ఆమె మీదికి మళ్లించుకున్నందుకు పెళ్లాం వైపు కొరకొరా చూస్తూ సిద్దయ్య చెప్పడం మొదలెట్టేడు.

"సెప్పేను కదా, మాయయ్య రోజా బెమ్మంగారి కత ఇనడానికి ఎల్లీవోడని. ఆడికి ఆ కతలో అన్నింటికన్నా అందరికన్నా నచ్చినోడు సిద్దప్పగారంట, అన్నన్నా, సిద్దప్ప గారు ఎంత ఇదైనోడు! అనుకుని ముక్కుమీద ఏలేసుకుని ఆచ్చెర్యపోయి, అప్పుడే పుట్టిననాకు సిద్దయ్య అని పేరెట్టేసేడు" అని ముగించి నులక మంచం మీద వెనక్కి వాలేడు.

అప్పటిదాకా అందరితో బాటు కథవింటున్న కోతి ఆకలేస్తోందని చెప్పడానికి కిచకిచలాడింది.

ఏవూరెళ్తే అక్కడల్లా పదేపదే చెప్పే అదే కథని విని విని విసిగిపోయిన ఈరి "నెగునెగు, మాలావు కత సెప్పేవుగాని. అరిగిపోయిన గేంపోను రికార్డీలాగ, పాడిందే పాడరా పాసిపళ్లదాసరీ అని అదే కతని ఎంతమందికి ఎన్నిసార్లు సెప్తావు! ఎల్లెల్లు, ఎల్లి ఆ బాయికాడ నాలుగు సేదలు నీళ్లొంటిమీదేసుకుని రా. నీకూ, అనుమంతుగాడికీ వొణ్ణవెట్టేత్తాను" అని కసిరింది. పక్కనే ఉన్న సన్నికల్లు రాయి మీద ఎవరో ధర్మం చేసిన మావిడి పిందెల్లో కాల్చిన ఎండు మిరపకాయలు, ఉప్పు వేసి నూరడం ప్రారంభించింది.

ఈరికి ఓకాలు అవుడు, పొట్టి. నడిచేటప్పుడు వంగి మోకాలిమీద చెయ్యేసుకుంటే గాని నడవలేదు. అయినా పట్టుతప్పిపోయి ఒకోసారి పడిపోతూంటుంది. అందుకే ఓకాలు మడిచి, ఓకాలు చాపుకొని మట్టిలో చతికిల బడి నూరుతోంది.

"అంజీ, ఓరంజీ, లెగులెగు, మీయమ్మ ఏడేడి కూడెడతంది. నీకిట్టమైన మావిడికాయల పచ్చడ్రా" అని చింకి చాపమీదపడి నిద్రపోతున్న కొడుకుని లేపేడు సిద్దయ్య.

ఆ చెట్టుకింద కాపురం ఉన్న అందరికీ మావిడికాయ పచ్చడి మాట వినపడి నోట్లో నీళ్లూరుకొచ్చేయి. కారంకారం రుచుల్తో వేడి వేడిగా వండి పెట్టే పెళ్ళాం గలవాడైనందుకు సిద్దయ్యని అందరూ ఈర్ష్యగా చూసేరు.

సిద్దయ్య లేచి తూలుకుంటూ తూలుకుంటూ నూతి దగ్గరకెళ్లి ఓ చేదడు నీళ్లతో కాకిస్నానం చేసేసి తిరిగొచ్చేడు. అప్పటికీ అంజిగాడు లేవకపోవడం చూసి లాగి పిర్రమీద ఒక్కటంటించేడు. నిద్దట్లో ఉన్న అంజిగాడు తుళ్లిపడి లేచి తల్లిని వాటేసుకున్నాడు. అరున్నొక్క శృతిలో ఏడుపు రాగం అందుకున్నాడు. అంజిగాడి రాగం విని కోతి కిచకిచమని గెంతి తన సానుభూతిని చూపించడం మొదలెట్టింది.

"ఏడ్డం తప్ప ఇంకేటీ రాదు ఈనాకొడుక్కి" అని విసుక్కున్నాడు సిద్దయ్య.

"ఏటయ్యా, కుర్రోడి మీద పట్టించేవు? వోరం రోజుల్నుంచి తిండీ తిప్పలూ లేకుండా ఉత్తి గెంజినీల్లతో బతుకుతున్నాడు బిడ్డ. ఆణ్ణెందుకు లేపేవు" అని కసురుకుంది ఈరి.

భూమి నుంచి రెండడుగులైనా లేని కొడుకు కోతి పక్కన కోతిలా కన్పించడం చూసి దిగులుగా నిట్టూర్చింది.

"ఛెయ్, ఏడుపాపు ఎదవా" అని గద్దించేడు సిద్దయ్య. అంజిగాడు అదిరిపడి రాగం ఆపేసేడు. "ఛూ నీయయ్య, సూసి సూసి కోతినా కొడుకుని కన్నావు కదే, ఈడికి పదారేళ్లు ముడ్డికింద కొచ్చేయంటే ఎవడైనా నమ్ముతాడా అసలు?" అన్నాడు సిద్దయ్య.

"సాల్లే, నీ తాగుబోతు మొకానికి ఇంతకన్నా అందవైన కొడుకు పుట్టేత్తాడేటి? తెల్లారిలేత్తే నీ మొకం, నువ్వాడించీ కోతి మొకవే కదా దర్సినాలు. ఇంకేటవుద్దిమరి!" అని తిప్పి కొట్టింది ఈరి.

వేడివేడి అన్నం వండిపెట్టి, కారం కారం పచ్చళ్లు నూరిపెట్టి, వొర్రొర్రగా ఎండుచేపల పులుసు లొండిపెట్టి మూడురోజులుగా ఒకటే హైరానా పడుతోంది ఈరి.

శివరాత్రి తీర్థానికి పట్టిసీమ వెళ్లొచ్చేడు సిద్దయ్య. తీర్థంలో కోతిని ఆడించి డబ్బులు బాగానే గడించి ఉంటాడని, వాటి నెలాగైనా లాక్కోకపోతే మొత్తం అంతా తాగుడికే ఖర్చు చేసేస్తాడని ఈరి తాపత్రయం. ఎప్పుడూ అంజిగాణ్ణి తీసుకుని తనూ వెంట వెళ్లేది. ఈ సారి అంజిగాడికి అపరిమితమైన జ్వరం కాయడంతో వెళ్లలేకపోయింది. వచ్చినప్పట్నుంచి ఏ పూట భత్యం ఆ పూట ఇస్తున్నాడు తప్ప డబ్బులు బైటపడనివ్వడం లేదు సిద్దయ్య. ఆ డబ్బుల దన్ను చూసుకుని కోతినాడించడానికి కూడా వెళ్లడం లేదు. పగలూ రాత్రీ తాగి జోగుతున్నాడు.

గిన్నెనిండా అన్నం వడ్డించి, దానిపైన పచ్చడి వేసి "మావా, ఉప్పు సేప ముక్కేవైనా కాల్చమంటావేటి?" అనడిగింది.

తాగింది బాగా తలకెక్కి ఉన్నాడు సిద్దయ్య. గిన్నెని పరిశీలనగా చూసి ఒక్క తాపు తన్నేడు. ఒంగినదాన్ని ఒంగినట్టే జుట్టు పట్టుకుని వీపుమీద గుభీగుభీమని రెండు గుద్దులు గుద్దేడు.

కథా నిలయం
శ్రీకాకుళం

"అమ్మ దొంగ సచ్చినోడో, నీ జిమ్మడిపోనూ, నీకేం పోయీ కాలవొచ్చిందిరోయ్" అంటూ సిద్దయ్య చేతిలోంచి జుట్టు విడిపించుకుని, లిట్లకి లంకించుకుంది ఈరి.

"లేపోతే, మసాలా దట్టించి కోడికూరొండమంటే రాతి పచ్చడి నూరి పెడతావా రాతిపచ్చడీ" అని మళ్లుకున్నాడు సిద్దయ్య.

"ఆ...కోడికూర కావాల మొగోడికి, ఈడిచ్చిన అయిదు రూపాయలు బియ్యానికే సాల్లేదు, కోడికూర ఎక్కణ్నుంచొత్తాది? ఎక్కడన్నా కన్నవెయ్యాల. ఈడి మొకం నిప్పుల్లో ఎట్టా, ఎంతెంత దెబ్బలు కొట్టేడో, ఈడిసేతులిరిగిపోనూ" నాలుగడుగులు దూరంగా వెళ్లి తిట్టడం కొనసాగించింది ఈరి.

"అదేటి గురువా, ఏడేడిగా వొండిపెట్టిన వొదిన్ని అలాక్కొట్టేసేవు? తమ్ముడు తనోడైనా తగువు సరిగ్గా సెప్పమన్నారు, నాకు తెలకడుగుతాను అయిదు రూపాయల కేటొత్తందీ రోజుల్లో? నీకొక్కడికి సరిపడా కోడిముక్కలు తేవాలన్నా ఇరవై రూపాయలు కావాల. మరింకా అందులోకి నూనీ, మసాళా, ఉల్లిపాయలు గట్టా ఎంతవుతాయో ఆలోసించుకో. ఒక ఏబయ్యయినా ఇచ్చుండవాలిసింది, అబ్బెబ్బే అన్నేయంగా కొట్టేసేవు ఆడకూతుర్ని" అని తగులుకున్నాడు సామి.

'నోర్మూయ్యెహె ఎదవకానా, యాబైలూ వొందలూ ఎక్కణ్నుంచి తేను? ఏటి, శివరేత్రి తీర్తానికెల్లి కోతినాడిత్తే ఎన్ని డబ్బులొచ్చేత్తన్నాయేటి? ఏ నా కొడుకైనా సిటుక్కుమని ఒక రూపాయిబిళ్ల ఇసురుతున్నాడా? సెల్లని పావలాకాసులు దరమం సేస్తన్నారు దరమ ప్రెబువులు. ఒకోమాతల్లి గుప్పిట్లో గుప్పెడు బియ్యం గింజలొట్టుకోని ఇరవై మందికి రెండేసి రెండేసి గింజలిసురుతాది. ఏటి, నేనేదో వొందలు సంపాదించేసి కర్సు పెట్టేసుకున్నట్టు మాటాడేత్తన్నారేటి? వొందలుంటే ఈ గవుర్మెంటు పేకెట్లెందుకు తెచ్చుకుంటాన్రా, బ్రేందీసీసాయే తెచ్చుకునీ వోణ్ణిగానా! ఆ గవుర్మెంటు మారాజులు ఈదీదికీ కొట్టెప్పుడెడతారో, సారాయెప్పుడు సవకవుతాదో! అయినా సంసారవన్నాక మొగోడొక్కడేనా సంపాదించి కూడెట్టాల ? ఆడదీ ఒక సెయ్యెయ్యొద్దా? జెమీందారు అమ్మమొగుళ్లాగ ఈవిడి గారు సెట్టుకింద సాపేసుకుని తొంగుంటాది, నాను సంపాదించి ఈవిడికీ, ఆ పనికి మాలిన్నాకొడుక్కీ కూడెట్టాలా?"

"ఓలమ్మోలమ్మో, ఎంతలేసి మాటలంటన్నాడో ఈడి నోరడిపోనూ. ఏటి నీను కూకుని తింటన్నానా? పైన ఆకాశం, కింద బూదేవతమ్మ మీద సత్తిప్రెమాణం సేసి మాటాడు.

ఏ ఛెణంలో నీపాల బడ్డానో ఆ ఛెణం నించి ఏనాడైనా కూకుని తిన్నానా? నువ్వోపక్క నడుక్కుంటే నీనోపక్కనడుక్కోటం లేదా! ఏదో నాలుగురోజులమట్టి కడుపుని కనుకున్న ఒక్కగానొక్క నలుసుకి జొరంతో వొళ్లు పేలా లేగిపోతంటే వొదిలేసి ఎల్లలేక ఉండిపోయేనంతే. ఆడు సంటోడప్పుడు సంకనేసుకునే అడుక్కోలేదా? నీనే పదిమందిని కనేసేను, నువ్వే పదిమందిని పోసించేత్తన్నావు?"

"ఒసోసి ఈవిడి డాట్రుగారు. ఈవిడి దగ్గిరుండి సూడాపోతే అకుర్రెదవ సచ్చిపోతాడు. ఎదవ కవుర్లు సెప్పకు మరి, నాకు సిర్రెత్తిపోతాది" సిద్దయ్య జోలెలోంచి ఇంకో సారాయి పేకెట్టు తీసి గ్లాసులోకి వంపేడు.

"సూసేరా సూసేరా, డబ్బుల్లేవు లేవంటానే ఎన్ని పేకెట్లు తెచ్చుకుని ఎదాన్నేసు కుంటన్నాడో. కుర్రోడికి ఒక బిళ్లైనా తెచ్చి ఏసేడా? ఓరి దేవుడో, నీనేం సేతుర్రో...' నెత్తిన చేతులేసుకుని ఏడుపు మొదలెట్టింది.

ఈ గందరగోళానికి హడిలిపోయి అంజిగాడు మళ్లీ రాగం అందుకున్నాడు. వాడికి తోడుగా కోతి.

ఈరి ఏడుపాపేసి ఒక్క అంగలో వచ్చి కొడుకుని వొళ్లోకి తీసుకుంది. ఒక చేత్తో కొడుకు తల, మరో చేత్తో కోతి తల నిమురుతూ ఉండిపోయింది.

"సచ్చినోడు, తినాపోతే మానేసి ఏడిసేడు కాడు. బంగారవంటి అన్నాన్ని మట్టిపాలు జేసేసేడు" అని సణుక్కుంది ఈరి.

సిద్దయ్య తాగి తాగి అలాగే ఒరిగిపోయేడు.

వాడింక నిద్రలేచేది లేదని నిర్ధారించుకుని లేచి కొడుక్కి రెండు గుక్కలు గంజి తాగించింది. "జొరంగాని లేపోతే ఒండిన అన్నంలో సగం ఈడే తినేసుండడా. దేవుడా నా కొడుక్కి మళ్లీ మామూలు ఆకలేసేలాగసెయ్యి తండ్రీ, వొచ్చే సమత్సరం శివరేత్రికి తప్పకుండా నీ తీర్తానికొత్తాను" అని మొక్కుకుంది. కుండ అడుగునున్న అన్నం కాస్త కోతికి పెట్టి, మిగిలింది తను తింది.

చాపమీద కొడుకు పక్కన నడుం వాల్చింది.

అంజివొళ్లు చెమటలు పోసింది. కొడుకు నుదుటి మీద చెయ్యి వేసి చూసి "అమ్మయ్య, ఇంక బయంనేదు, జొరం తగ్గిపోతంది" అనుకుంది.

అప్పటికి అందరూ కల్లోగంజో తాగి నిద్రలోకి జారుకున్నారు.

ఆకాశంలో చుక్కలు మెరుస్తున్నాయి. తమ జీవితాల్లో ఎలుగులాగే నెలపొడుపు సందమామ ఇట్టే కనపడి అట్టే మాయమయ్యేడు అనుకుంది ఈరి.

దగ్గర్లోని మేడల్లో లైట్లింకా వెలుగుతున్నాయి.

"ఆ మేడల్లో వోళ్లు అర్ధరేత్రి దాకా టీవీలు సూసి అప్పుడు తిళ్లు తిని తొంగుంటారు. ఆల్లకేటి సీకా సింతా, రేపెలాగని బెంగా?" అనుకుంది ఈరి. అంతలోనే చెంపలేసుకుని "ఎవరి పున్నెం ఎవరి కొత్తాది, ఆల్లెప్పుడో పెట్టిపుట్టేరు. నానెప్పుడో ఏదో పాపం సేసేను" అని మనసుని వేదాంతం వైపు మళ్లించుకుంది.

❁

రాత్రి మెలకువొచ్చినప్పుడల్లా తాగి తాగి సిద్దయ్య నిరామయంగా నిద్రలోకి జారుకున్నాడు.

తెల్లారిలేచి సిద్దయ్యని లేపబోయిన అప్పిగాడు ఒక్కసారిగా గొల్లుమన్నాడు - "గురువో" అంటూ.

ఈరి కళ్లల్లో నీళ్లన్నీ ఇంకిపోయే దాకా ఏడ్చి ఏడ్చి ఊరుకుంది.

చెట్టు కింది నలుగురూ సాయంపట్టి సిద్దయ్యని గుప్పెడు మట్టి చేసేసారు.

చిన్నప్పుడెప్పుడో తల్లి చేయించిన ముక్కుపుడక చీల బిగిసి పోయి ఉండిపోయింది. లేకపోతే అది ఎప్పుడో కరిగిపోయేది. దాన్ని విరగ్గొట్టి తీయించి, మూడోరోజు - సిద్దయ్యని మట్టి చేసిన నలుగురికీ పప్పు అన్నం పెట్టి వాళ్ల రుణం తీర్చుకుంది ఈరి.

ఈ సందట్లో అనుమంతుని ఎవరో ఎత్తుకుపోయేరు. మర్నాడు మూటాముల్లె సర్దుకుని అక్కణ్నుంచి బయలుదేరేటప్పుడు గాని ఆ సంగతి గమనించలేదు ఈరి. గుండె గుభేలుమంది. సిద్దయ్య లేకపోయినా అనుమంతుని ఆడించి అంజిగాడికింత తిండి సంపాదించి పెట్టొచ్చు అనుకున్న ఈరికి దారీతెన్నూ కానరానట్టైంది. నేలమీద చతికిలబడి కుళ్లికుళ్లి ఏడ్చింది. నెత్తి బాదుకుని ఏడ్చింది. కొడుకు ఆకలి తల్చుకుని మరీ మరీ ఏడ్చింది.

అంజిగాడు ఎప్పట్నుంచో రెప్పవెయ్యకుండా తల్లినే చూస్తున్నాడు. వాడి చిన్ని బుర్రకేం అర్థమైందో దగ్గరకెళ్ళి తల్లిచెంపల మీద కన్నీళ్లు తుడిచేడు. కిందపడి ఉన్న అనుమంతు మెళ్లో ఉండే ఇనప గొలుసు తీసి తనమెళ్లో వేసుకున్నాడు. అనుమంతు ఫీట్లు చేసే కర్రముక్కని

అందుకుని అచ్చంగా దానిలాగే ఫీట్లు చెయ్యడం మొదలు పెట్టేడు. అక్కడున్న చిన్నముంత నెత్తిన పెట్టుకుని అనుమంతులాగే నడుస్తున్నాడు, పిల్లిమొగ్గలేస్తున్నాడు.

ఈరి బిత్తరపోయి చూస్తోంది.

అంజిగాడు తన మెళ్లో వేసుకున్న గొలుసు అవతలి కొస తల్లిచేతికిచ్చి పళ్లన్నీ ఇకిలించి నవ్వేడు.

అది చూసి ఈరి దిగులు మరిచిపోయి ఫక్కుమని నవ్వింది.

చినుకు మాసపత్రిక, జూన్ 2006

త్రివేణి - మొదటి బహుమతి